

„De nieuwe weg is gereed en we wachten nu op glas opdat we weer vensters in de school kunnen zetten”, zegt Gabriël Cruz Neri, de burgemeester van het Mexicaanse dorpje Tzentzenhuaro tegen een student, die hem advies gaf voor verbetering der maatschappelijke toestanden in zijn gemeente. In onze atlas is dit nietige plaatsje onvindbaar, want het is zo onbelangrijk voor het gehele wereldgebeuren, dat geen kaarttekenaars er over zouden denken het te vermelden. Toch heeft Tzentzenhuaro het laatste jaar zekere vermaardheid gekregen, omdat de UNESCO — United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, de organisatie van de Verenigde Naties die zich bemoeit met opvoedkundige, wetenschappelijke en culturele zaken — zich tot taak heeft gesteld de bevolking van dit gehucht te verheffen boven de maatschappelijke en geestelijke ellende, waarin ze eeuwenlang leefde. Tzentzenhuaro is een van de vele dorpen in verscheidene landen, waarheen de UNESCO een groep studenten zond om de bewoners te leren hoe zij beter in hun onderhoud kunnen voorzien, hoe zij doeltreffender woningen kunnen bouwen, hoe zij de hygiënische toestanden kunnen verbeteren. Ter gelegenheid van de Dag der Verenigde Naties (24 October) schreef L. van Heyningen voor „Mens en Wereld” een artikel over de betekenis der nevenorganisaties der V.N.: Zie: pagina 4.

MENS en Wereld

Vliegende schotels

Er gaat, de laatste tijd, vrijwel geen dag voorbij of in de dagbladen duikt een bericht op over „vliegende schotels”, die dikwijls niet bij naam en kwaliteit aangeduide lieden zouden hebben gezien. Deze toestellen zijn, wil men tenminste de meestal volkomen ongeloofwaardige verhalen toch voor waar aannemen, afkomstig van andere planeten. Zij zouden bemand zijn met wezens, die een hogere intelligentie hebben bereikt dan wij. Men tracht ons wijs te maken, dat deze Venusieten, Marsieten en Uranieden zich in hun interplanetaire vliegtuigen aardwaarts spoeden om poolshoogte te nemen omdat zij vrezen, dat ons zonnestelsel, ja het heelal door ons atoombomgeknoui er aan zou kunnen gaan.

Op de vraag „Wat hebben wij te maken met die nonsensverhalen?” zou men kunnen antwoorden „Niets”. Dit is niet juist, vooral nu er boeken verschijnen als „Flying saucers have landed” van Leslie en Adamski (in Nederlandse vertaling onder de titel „Vliegende schotels zijn geland”, Van Stockum, Den Haag) en „Flying saucers from outer space” (vrij vertaald: „Vliegende schotels uit de buitenaardse ruimte”) van Keyhoe. Deze boeken zijn gevaarlijk niet door de onzin, die er in wordt verkocht — inderdaad: verkocht, want het schrijven en uitgeven van deze boeken blijkt een winstgevend zaakje — wel omdat de auteurs speculeren op de vrees voor „het onbekende”, die nog altijd talloze miljoenen mensen in zijn greep houdt. Vrees ook — en deze is méér gerechtvaardigd — voor de toekomst der mensheid, als een nieuwe oolog zou losbarsten, die dan wellicht wordt uitgevochten met het gruwelijkste wapen, dat de mens ooit uitdacht en fabriceerde. Speculatie verder op de neiging van te vele mensen om hun lot critiekloos in handen te geven van lieden, die beweren „er alles van te weten en het beter te kunnen”.

Bewijzen? Adamski (een 62-jarige „philosoof, student, leraar en vliegende-schotelzoeker”) beweert, dat hij een persoonlijke ontmoeting heeft gehad met een Venusiet. Diens taal verstond hij niet, maar hij had de „heldere gedachte” te trachten telepatisch contact te krijgen met de man van Venus. En omdat nu eenmaal in sprookjes niets wonderlijks onmogelijk is, gelukte het Adamski door gedachten-overbrenging met de schotelman te „spreken”. Na een woordloos babbeltje over atoombommen e.d. „viel mij plotseling de gedachte in hem te vragen of hij in God geloofde. Dit begreep hij niet, omdat hij niet met het woord „God” bekend was. Tenslotte slaagde ik erin een beeld van een scheppende kracht te vormen, terwijl ik met mijn handen het heelal als symbool aanduidde en zei „De schepper van alles”. Na een paar herhalingen begreep hij mijn gedachte en hij zei: „Ja”. Even later weet de Venusiet Adamski duidelijk te maken, dat „wij hier op aarde eigenlijk maar heel weinig van deze Schepper afweten. Hun kennis van Hem gaat veel dieper en zij gehoorzamen aan de wetten van de Schepper in plaats van aan de wetten van de materie, zoals de aardse mens doet”.

Welke indruk dit stukje kwasi-godsdiensstige propaganda op U maakt, weet ik niet, mij doet het uiterst vulgair aan. Eigenlijk ook ietwat beledigend of kleinerend voor ernstig-godsdiensstigen.

Adamski beweert verder, dat „bewoners van andere planeten zich in ons midden bevinden. Hun aanwezigheid heeft een doel en „wij zouden er goed aan doen te trachten dit te ontdekken” en „in de leer te gaan bij hen, die wijzer zijn dan wij, die onze vrienden zullen zijn als wij maar voor hun vriendschap open staan!”

(zie verder pagina 2)

KRITISCH ALLERLEI

Op Zondagavond 26 September besloot prof. dr. W. J. Kooiman zijn serie lezingen voor de NCRV microfoon over leven en werk van Luther. Bij deze gelegenheid vertelde hij enkele brieven van luisteraars ontvangen te hebben. Een strijdlustige roomse dame had geschreven, dat het een schandaal was over Luther voor de radio te spreken; zij meende dat de hooggeleerde spreker een pak slaag verdiend had. Een andere roomse briefschrijver had zich er aan gegergd, dat Luther paus Leo de antichrist had genoemd en kwam met een heel betoog over de kwaliteiten van de tegenwoordige paus, waarbij hij tegelijk aankondigde prof. Kooiman te zullen doen vervolgen wegens belediging van een bevriend staats-hoofd.

Ons pijnigt nu vooral deze vraag: „Mogen katholieken na het mandement

eigenlijk nog wel luisteren naar lezingen van volgelingen van de oproerkraai Luther?" Maar ook vragen wij ons af, wat de protestanten hiervan zeggen, die het altijd zo hartroerend met de katholieken eens zijn, vooral als het tegen het humanisme gaat. Zeker, het zijn maar een paar willekeurige brieven, die prof. Kooiman voorlas, maar zij zijn tekenend voor de geest van onverdraagzaamheid, die in vele katholieke kringen heerst.

Critiek en waardering ten aanzien van het humanisme viel er te beluisteren in de rede, die Dr Van Rhijn heeft gehouden voor de Centrale Bond voor inwendige zending en Christelijk maatschappelijk werk. Volgens de „Nieuwe Rotterdamse Courant" (18-10) zei de staatssecretaris o.m., dat ieder, die „het humanisme van het christendom uit beoordeelt, niet mag vergeten, dat het humanisme in het verre en naaste verleden dikwijls de aandacht heeft

gevestigd op wonde plekken in de maatschappij, plekken, die de kerk had veronachtzaamd of helemaal niet had gezien. In dit opzicht gaven de humanisten de kerken dikwijls een voorbeeld. Het waardevolle in het humanisme mag niet worden miskend, hoe groot de verschillen tussen humanisme en christendom ook zijn. En de verschillen zijn groot, want diametraal tegenover elkaar staan de bases, vanwaar beide uitgaan."

Sinds enige tijd draait in Nederland een film over het leven van Luther. Prof. Kooiman, de Lutherkenner bij uitnemendheid heeft zich in „Elsevier" en „Vrij Nederland" vol lof uitgelaten over deze rolprent, die naar zijn mening historisch volkomen verantwoord is. Maar „De Linie" (9-10) denkt er toch anders over. Het Jezuïetenblad noemt het een anti-katholieke film en zegt verder „de kracht van de opbouw van hun figuur zoeken zij voornamelijk in een geraffineerde en geniepige verguizing van de ware, geestelijke werkelijkheid van het katholicisme. Het geschiedt zelfs op een wijze, waarvan ik overtuigd ben, dat wanneer een film zou zijn gemaakt over het ontstaan van de Lutherse Kerk de Rijkskeuring de film niet voor openbare vertoning had toegelaten, daar deze dan voor een deel der bevolking grievend zou zijn geweest." De film is „voor een Katholiek rondweg stuitend en... houdt een groot geestelijk gevaar in." Dan zal „De Linie" het ook wel niet eens zijn met de „Nieuwe Rotterdamse Courant" (16-10) die schreef: „Grote hulde komt de leiding ook toe voor de betrouwbare en objectieve weergave der geschiedenis zelve. Er wordt hier een volkomen correct tijdbeeld geboden."

De r.k. bisschop Bernard H. Sheil te Chicago, die daar de leiding had van het kerkelijk jeugdwerk, is door aartsbisschop Stritch van zijn post ontheven. Deze gaf hiervoor geen redenen op, doch aangenomen wordt (zegt het Ned. Herv. Persbureau), dat de achtergrond hiervan gezocht moeten worden in de oppositie van bisschop Sheil tegen de commissie-McCarthy en haar handelingen. Bisschop Sheil heeft in het voorjaar heftige critiek geleverd op de onderzoekingsmethoden van McCarthy.

(Vervolg van pag. 1)

Keyhoe gaat een stap verder met te verklaren, dat die Venusieten hier zijn gekomen om ons te beschermen tegen onze dwaasheden. Hij suggereert, dat wij ons niet ongerust hoeven te maken over de atoombomproeven, want dat die buitenaardse intelligenties toch zullen ingrijpen, als weer de mensheid een oorlog zou ontketenen en wij, aardelingen, atoomwapens zouden willen gebruiken.

In deze redentaties schuilen grote gevaren. Zij degraderen de mensen tot onmondige kinderen, die men niet verantwoordelijk kan stellen voor hun gevaarlijke spelletjes. Zij suggereren, zonder enige grond, het bestaan van „hogere intelligenties", die uiteindelijk over ons wel en wee waken. Adamski tracht ons wijs te maken, dat de Venusieten — U weet het: in veel nauwer contact met God dan de aardse mensen — temidden van ons leven en ons een voorbeeld zijn. Hoe die Venusieten er uit zien, wie ze eigenlijk zijn, waaruit hun „nauwer contact met God" bestaat of kenbaar is, daarover géén woord. Dat Adamski en Keyhoe, of hoe al die andere fantasten ook mogen heten, hun ziekelijke zucht en gros kunnen botvieren achten wij een kwalijke zaak.

Waarom wij menen ons tegen deze vliegende-schotelverdwazing te moeten keren, kunnen wij gecomprimeerd aldus aanduiden:

1. Wij geloven niet in het bestaan van „hogere intelligenties", die zich zorgend over ons heen buigen en zeggen: „Speel maar, kindertjes, vader voorkomt wel dat er brokken komen".

2. Wij zijn er van overtuigd dat de mens verantwoordelijk kan en móet worden gesteld voor zijn daden, óók voor zijn dwaasheden. Dit gevoel van verantwoordelijkheid voor ons zelf en voor het lot van onze medemensen moet men versterken. De vliegende schotel-propagandisten speculeren op domme sensatiezucht, onredelijke vrees en kinderlijk zucht tot bescherming, en zij ondergraven — bewust of onbewust, dat doet er in wezen niet toe — iedere poging om te komen tot een redelijker wereld. Dáárom wijzen wij hun verhalen en schijntheorieën beslist af.

J. v. S.

ZWARTE HOOFDEN

*Ik houd zo van die lage palissaden
Die van de kust de grote zee ingaan,
Alsof veel mensen van den oever traden
En tot hun schouders in het water staan.*

*De zee, het strand, de lucht, alles is wijd
I'n breedgebouwd en krachtig en grootmoedig,
Maar zij alleen leven in needrigheid
En pralen niet, maar waken, trouw en goedig.*

*Dronken van stervensrode zonneplicht,
Ijdel met luister dien zij roofden,
Eisen de golven luid hun oppermacht.*

*Maar ervoor staan hún zwarte hoofden
En houden wacht.*

JAN PRINS (1876-1948)

Uit: Bijgebrachte Gedichten I
(Boucher, 's-Gravenhage)

Dr P.C.J. van Loon sprak op congres van „Humanitas”

TIJDENS het congres, dat „Humanitas” op 9 en 10 October in Hengelo hield, heeft dr P. C. J. van Loon, hoofdambtenaar van het ministerie van Maatschappelijk Werk, een uitvoerige inleiding gehouden over „Ontwikkelingslijnen in het maatschappelijk werk”. Omdat dit werk, óók naar de overtuiging van dr Van Loon, innig verweven is met alle arbeid op geestelijk terrein, dus ook met die van het Humanistisch Verbond, menen wij er goed aan te doen een uittreksel van dr Van Loons rede in „Mens en Wereld” op te nemen. Wij doen dit met grote voldoening, omdat wij in de rede van dr Van Loon zoveel voor ons, humanisten, bekende klanken hoorden en omdat deze rooms-katholieke spreker liet uitkomen het recht van humanistisch gericht maatschappelijk werk te erkennen.

Dr Van Loons inleiding kan men — enigszins willekeurig — samenvatten in zeven punten, die zich bij nadere beschouwing weer laten splitsen in verscheidene details. Die zeven hoofdpunten zijn:

1. Het motief van het maatschappelijk werk — dat in zijn wezen niets met filantropie te maken heeft — is de liefde of humaniteit. Dit maatschappelijk werk bloeit spontaan uit de bevolking op en wordt zoveel mogelijk door de gehele bevolking gedragen. Inschakeling van vrijwilligers bij deze arbeid is dan ook van zeer grote betekenis;

2. Bij het maatschappelijk werk staat de waarde van de menselijke persoonlijkheid voorop. Het doel is de medemens bijstand te verlenen bij de ontplooiing en ontwikkeling van diens persoonlijkheid, als deze in gevaar is;

3. In het maatschappelijk werk moet men de mens zien als een levenseenheid, waarop lichamelijke, geestelijke en maatschappelijke invloeden inwerken. Daarom is het van belang, dat de maatschappelijke werker de „taal” van de medemens, die zijn bijstand behoeft, kan verstaan en zijn geestelijke achtergrond begrijpt. In de meeste gevallen verdient daarom bijstand door een maatschappelijke werker met dezelfde geestelijke achtergrond de voorkeur;

4. Het moderne maatschappelijke werk is zonder de basis van sociale zekerheid ondenkbaar. Het heeft tot taak de noden aan te pakken, die niet door maatregelen van sociale politiek kunnen worden bestreden.

5. Het maatschappelijk werk kent drie vormen van „aanpak”: het is beschermend, sanierend of preventief. Meestal echter is het een mengeling van alle drie vormen, waarbij één de voorrang heeft. In deze tijd komt de nadruk

steeds meer te liggen op de preventie, het voorkomen dus van noden, die de menselijke persoonlijkheid in gedrang zouden kunnen brengen;

6. Zonder nauwe samenwerking met gezondheidszorg, onderwijs, jeugdbeweging, volkshuisvesting en planologie kan het maatschappelijk werk zijn taak niet doeltreffend vervullen.

7. Vergaande specialisatie heeft zich steeds meer ontwikkeld uit het maatschappelijk werk, zoals dat in het verleden geschiedde. Er bestaat het gevaar, dat het te veel wordt gesplitst in detailarbeid, waarbij men de menselijke persoonlijkheid in haar geheel uit het oog verliest. Teneinde dit gevaar te bezweren is zo hecht mogelijke samenwerking der specialisten in één organisatie nodig. Dr Van Loon noemde de arbeid van „Humanitas” een goed voorbeeld van een dergelijke „integratie”.

In het begin van zijn inleiding liet dr Van Loon duidelijk uitkomen, dat het maatschappelijk werk nog jong is en daardoor volop in ontwikkeling. Men slaat telkens nieuwe wegen in en vindt nieuwe middelen. Deze voortdurende beweging wordt uiteraard sterk bepaald door de in stormachtig tempo zich voltrekkende veranderingen in de menselijke samenleving. In al deze wisselingen van vormen en tempi blijven echter doel en motief van het maatschappelijk werk in wezen gelijk.

Naar dr Van Loons overtuiging is „de mens van nature geroepen te streven naar een zo harmonisch mogelijke ontplooiing van zijn persoonlijkheid”. Door tal van oorzaken echter treden hierbij remmingen op, die in vele gevallen uitgroeien tot noden. Deze hangen dikwijls samen met de verhouding van de mens tot zijn omgeving, met de maatschappelijke omstandigheden, waaronder hij leeft, met zijn lichamelijke of geestelijke tekorten of veranderingen in de maatschappij. Daarom zal de bijstand, die het maatschappelijk werk de in gevaar verkerende mens moet verlenen meestal een combinatie zijn van geestelijke en materiële hulp. De maatschappelijke werker dient echter vóór alles in hem, die bijstand behoeft, de kracht te wekken „zichzelf te zijn”, hem er toe te brengen zelf de moeilijkheden te overwinnen. Het spreekt vanzelf, dat de maatschappelijke werker de andere mens moet nemen zoals hij is. Hij mag niet oordelen of veroordelen, hij moet er naar streven een vertrouwens-relatie te kweken.

Ten aanzien van het motief van het maatschappelijk werk — de liefde of humaniteit — liet dr Van Loon een duidelijk waarschuwend stem horen: „Deze liefde of humaniteit wordt steeds bedreigd door de neiging van de werker zichzelf te zoeken, ook in de meest altruïstisch schijnende uitingen”. En een tweede waarschuwing achtte hij kennelijk ook geboden, namelijk dat nog te veel groepen der bevolking het maatschappelijk werk beschouwen als een soort armenzorg of filantropie. Het is als het ware erfelijk belast met de schaduwzijden van die armenzorg en filantropie.

„Vanzelfsprekend is het”, zei dr Van Loon, „dat vóórdat het moderne maatschappelijk werk zich kon ontwikkelen eerst aan de ergste materiële ellende (uit de vorige eeuw) een einde moest worden gemaakt, want de mens kan bij een harmonische ontplooiing van zijn persoonlijkheid een zekere stoffelijke welstand niet ont-

beren.” Groot-scheepse maatregelen van sociale politiek waren daarvoor nodig (verbod vrouwen- en kinderarbeid, beperking werktijden, verbetering toestanden in fabrieken, betere huisvesting, voor ieder toegankelijk onderwijs, materiële voorzieningen bij ongeval, ziekte, invaliditeit, werkloosheid, ouderdom enz.) Deze maatregelen werden genomen, mede dankzij „de sociale beweging”. De sociale zekerheid heeft, en dit wilde dr Van Loon graag duidelijk vaststellen, een sterk geestelijk accent.

Maar hoe belangrijk het materiële ook is in het leven van de mens, het blijkt toch slechts voorwaarde voor het eigenlijk doel: een harmonische ontplooiing van de persoonlijkheid, die zich uit in psychisch evenwicht en geestelijk bevredigd zijn, in het vermogen tot beminnen en bemind te worden. Voorwaarden daarbij zijn ook een omgeving, „die je waardeert en waarin je een taak hebt te vervullen”. Al deze facetten van het levensgeluk hangen nog van heel andere factoren af dan sociale zekerheid alleen.

Ingaande op de drie vormen van het maatschappelijk werk liet dr Van Loon uitkomen, dat bescherming in de eerste plaats nodig is voor hen, bij wie de hoofdoorzaak der ontwrichting niet meer op te heffen is, bij voorbeeld: de lichamelijke handicap van de minder-valide. Sanering kan heilzaam zijn als b.v. een gezin, dat van het platteland naar de grote stad is verhuisd, daar aanpassingsmoeilijkheden heeft. Preventie, voorkomen dus van geestelijke nood, moet steeds meer in het centrum van al ons maatschappelijk werk komen. Daarbij treden thans o.a. naar voren beïnvloeding van gezin, school-, buurt- en werkmilieu.

Na een uitvoerige schets van de ontwikkelingsgang van het maatschappelijk werk belichtte dr Van Loon de specifieke problemen van afzonderlijke groepen, die elk een eigen psychologisch-gerichte benaderingswijze vragen: ouders, jeugd, alleenstaanden en bejaarden. In verband met zijn stellige overtuiging, dat de mens-in-nood zoveel mogelijk moet worden benaderd door iemand, die zijn geestelijke „taal” verstaat en spreekt liet dr Van Loon uitkomen, dat zijns inziens het Nederlandse maatschappelijk werk grotendeels naar geestelijke achtergrond georganiseerd moet zijn.

Steeds verder voortschrijdende specialisatie op het terrein van het maatschappelijk werk brengt het gevaar mee, dat een gezin b.v. door verschillende personen wordt „bewerkt” — doordat jongen of meisje uit dat gezin, en/of de ouders bijstand nodig hebben door verschillende oorzaken — terwijl de „bewerkers” weinig of geen voeling met elkaar hebben. Deze toestand is in wezen ongewenst: samenbundeling, integratie is hier een eerste vereiste. Dr Van Loon pleitte dan ook voor intensief onderzoek naar de juiste methoden van het maatschappelijk werk, hetgeen nog te weinig is verricht.

Overigens meende hij, dat het „tòch de taak van het maatschappelijk werk is, zichzelf in zekere zin steeds weer overbodig te maken. Hoe meer het werk verlegd wordt naar de preventieve sector hoe gemakkelijker dit zal gaan. Ik geloof dan ook niet aan steeds verdere uitbreiding, doch aan verschuiving en nieuwe verschijningsvormen”, zei hij.

Tzentzenhuaro was een jaar geleden een mistroostige verzameling hutten, die, opgetrokken uit stenen van gedroogde klei, slechts luttel bescherming tegen de zon en regen van Mexico's hoogvlakte boden. Wat magere kippen scharrelden rond in de ongeplaveide straten, die alle leidden naar een stoffige vlakte in het hart van het dorp, waar twee grotere bouwwerken stonden: de kerk en de school. Die school, in het verleden gebouwd op last van een vooruitstrevende districtsbestuurder, was een ruïne; ramen zaten er niet meer in, de inventaris was reeds lang tevoren als brandhout opgestookt, slechts insecten vonden er een onderkomen. En waarom ook zouden de Tarascan-Indianen van Tzentzenhuaro er hun kinderen hebben heengestuurd? Een onderwijzer was er immers niet.

Trad men de hut van zo'n Tarascans gezin binnen dan deinsde men terug voor een verstikkende rook. Overwon men zijn afkeer en gewende men zich aan de walm, dan zag men een vrouw, gehurkt voor een open vuur, een maaltijd van wat bonen en mais bereiden en kinderen, met ontstoken ogen, op de vuile grond rondkruipen. De mannen kon men vinden op de dorre akkers, die zij met hun door ossen getrokken houten ploeg bewerkten. Of wel zij waren juist bezig met het zaaien van mais of bonen — want in deze streek zaaide men nooit iets anders dan mais of bonen.

Een verschrikkelijk oord, dat Tzentzenhuaro, maar geen bijzonder oord; duizenden en duizenden van die dorpen kan men vinden, en wat de armoedigheid en de achterlijkheid betreft: twee-derden-van de wereldbevolking leven in een Tzentzenhuaro met als enig verschil, dat de hutten er van bamboe in plaats van gedroogde klei zijn en de honger er zo mogelijk nog groter is.

Wij beschreven zoals gezegd, het Tzentzenhuaro van een jaar geleden. Maar kom er nu eens terug! De uiterlijke veranderingen zijn misschien niet zo heel groot. Men rijdt het dorp binnen over een weg van verharde aarde; daarnaast gaapt een geul, bestemd voor de pijpen van een nieuw waterleidingsysteem. Met een bergmeer als natuurlijke achtergrond verrijst een openlucht-theater aan een zijde van het plein, dat eens in de regentijd een modderpoel en in het droge seizoen een woestijn was. Nu liggen er asfalttegels, waarop de jeugd zijn populaire sport, basketbal speelt — wanneer zij niet in de klas zijn. Want de school is gerestaureerd en de kleine Tarascans leren met ijver lezen en schrijven. De huizen van buiten zijn nog onveranderd, maar binnen de muren vindt men de vrouw haar maaltijd bereiden op een oven, die haar niet langer tot een ongezonde gehurkte houding dwingt en die zijn rook, via een schoorsteenpijp, naar buiten loost.

Er zijn nog te veel Tzentzenhuaro's in de gehele wereld

Groter dan de uiterlijke verandering, die het dorp heeft ondergaan, is de innerlijke verandering van de mens in Tzentzenhuaro. Nog maar een jaar geleden aanvaardde hij zijn lot als hem voor alle tijden opgelegd. Nu weet hij dat het anders kan. „Ons werk is nog pas begonnen. Onze grote taak is, het land te verbeteren. Wij hebben nieuwe zaden nodig en vooral landbouwonderwijs”, zegt de Tarascan.

Alles wat er tot nu toe in Tzentzenhuaro is geschied, heeft de bevolking zelf gedaan. Maar werkelijk verricht is het wonder door vijf jonge mensen — opgeleid en uitgezonden door de U.N.E.S.C.O. — die haar hebben geleerd, hoe en waarom zij het moest doen. De belevenissen van die vijf, beschreven in een brochure: *New Horizons at Tzentzenhuaro*, zijn spannender dan die van menige romanheld. Misschien worden zij slechts geëvenaard door die van andere ploegen, welke de Opvoedkundige Wetenschappelijke en Culturele Organisatie van de Verenigde Naties naar de misdeelde plaatsen van deze aarde zendt. Niet naar alle misdeelde plaatsen — bij lange na niet, want de wereld telt naar schatting een miljard twee miljoen mensen, die niet lezen en schrijven kunnen. En dat is vele tientallen miljoenen meer dan de U.N.E.S.C.O. met haar betrekkelijk geringe middelen kan bereiken.

Onwetendheid is de grote vijand van de mens. Zij toch in de eerste plaats veroorzaakt armoede en honger. Maar zelfs, indien de U.N.E.S.C.O. in grote omvang in haar opvoedende taak zou slagen en de landbouwmethoden in de achtergebleven gebieden verbeterd zouden worden, is het mogelijk, dat de wereld zich over enige tientallen jaren door hongersnood zou zien bedreigd. De wereldbevolking neemt toe in een tempo, zoals in de historie nog niet eerder is beleefd. In de volgende dertig jaren zal zij zich, naar schatting, even sterk uitbreiden als in de achter ons liggende honderd jaren geschiedde. Daarna zal het nog sneller gaan. Al deze nieuwe wereldburgers te eten te geven, is de grootste toekomstzorg van de F.A.O., de Wereldvoedselraad, een ander orgaan van de Verenigde Naties.

In hun spannende jacht op nieuwe voedselbronnen hebben de deskundigen van de F.A.O. reeds verscheidene dingen ontdekt, die de hoop wettigen, dat het wonder-van-de-broden-en-de-vissen nog werkelijk eens zal worden vertoond. Het meestbelovende „tovermiddel”, dat zij tot nu toe vonden, is de alge, een plantensoort, waartoe ook het zeewier behoort. Wier bevat 50 procent eiwit (vlees slechts 15 tot 20 procent), het is rijk van vitaminen, het groeit snel en, aangekweekt, zal het, zo geloven de experts, 125 ton per hectare kunnen opleveren. (Een ha grond levert onder gunstige omstandigheden aan tarwe of rijst 2 tot 3 ton op.) Lang niet alle algen zijn eetbaar, maar de soort, waarmede op de „waterakkers” van de F.A.O. het meest is geëxperimenteerd, moet een product opleveren, dat de smaak heeft van peulvruchten.

Misschien haalt men op het ogenblik voor dergelijke onderzoeken de neus op, maar de mens, die nu nog minachtend op het zeewier neerziet, zal waarschijnlijk in 1984, indien hij nog leeft, de F.A.O. dankbaar zijn, dat zij hem in staat heeft gesteld de dan bijna onbetaalbaar geworden biefstuk eens af te wisselen met een wiersoep of een algen-ommelet.

U.N.E.S.C.O. en F.A.O. zijn twee van de ongeveer twintig aan de Verenigde Naties gebonden organen van humanitaire, wetenschappelijke en culturele aard. In het bijzonder de commissie voor de vluchtelingen heeft grotere bekendheid gekregen door de grootscheepse acties, die de Hoge Commissaris, onze landgenoot mr Van Heuven Goedhart, voor steunverlening aan de aan zijn hoede toevertrouwde ongelukkigen heeft ondernomen. Andere organen treden minder voor het voetlicht der openbaarheid, maar verrichten toch ook, ieder op eigen terrein, uitstekend werk. En wanneer zij niet meer, veel meer werk verzetten, is dat niet, omdat zulks overbodig zou zijn, maar omdat gebrek aan middelen hun verhindert, de op onze wereld in zo droeve grote omvang heersende armoede en achterlijkheid op afdoende wijze te bestrijden. Daarom is het initiatief van onze regering, die eigener beweging haar bijdrage voor hulp aan de achterge-

IN EN OM

het Humanistisch Verbond

MEDEDELINGEN VOOR DE LEDEN

NR 5

HECHT VERBONDEN

Sombere lieden beweren, dat het met de markante wisseling der jaargetijden is gedaan en dat het op de duur slechts aan de dienstregeling der spoorwegen zal zijn te zien in welk fragment van het eindeloze regentijdperk we ons bevinden.

Hoe het ook zij, het Verbond blijft trouw aan de traditionele indeling van lente, zomer, herfst en winter, die ieder een eigen aspect aan het Verbondswerk verlenen.

Zo bracht de zomer het ook ditmaal weer florerende buitenwerk, een voortreffelijke zomerschool en een record-bezetting voor de Ark. De herfst opende een nieuw tijdperk van studie en bezinning.

Een reeks geschriften verkeert in een gevorderd stadium van voorbereiding. Een uitvoerig antwoord op het R.K. rapport „Overheid en Humanistisch Verbond” ligt reeds ter perse.

Dit nummer van „In en Om” publiceert het ten congresse reeds toegezegde rapport van de beginselverklaringscommissie. Daardoor beschikken leden en gemeenschappen opnieuw over materiaal, dat hen van dienst kan zijn bij de verdere bestudering van de vraag hoe de — overigens ongewijzigde — humanistische beginselen het best in woorden kunnen worden uitgedrukt. Hopen wij, dat zij met deze studie zodanig voortgang maken, dat vóór het einde van dit jaar eventuele wensen tot wijziging en aanvulling bekend kunnen zijn.

Wanneer het congres 1955 in dit opzicht tot een beslissing kan komen, zal daarmee een belangrijke studie worden afgesloten.

Deze studie mag ons niet de ogen doen sluiten voor het feit, dat velen het humanisme in hun persoonlijk en maatschappelijk leven als een bezielende kracht beleven, zonder dat zij behoefte voelen deze kracht langs de weg der indringende beschouwing te benaderen. Zij kunnen weten, dat er ook voor hen een volwaardige plaats in het Verbond is.

De vraag is of het Verbond reeds alle mogelijkheden biedt om ook deze niet-tot-beschouwing-geneigde mens zich in het Verbond thuis te doen voelen. Een door het hoofdbestuur ingestelde commissie heeft zich met deze vraag bezig gehouden. In het door haar uitgebrachte rapport „Mens en Verbond” wordt aan tal van aspecten aandacht besteed en wordt in het bijzonder de nadruk gelegd op het belang van een wezenlijke band tussen lid en Verbond.

Zonder twijfel is het ledental van het Verbond een factor van gewicht en niemand zal ongevoelig zijn voor het feit, dat het Verbond onlangs een ledental van 10.000 heeft bereikt. Dit getal wordt echter des te indrukwekkender naarmate wij er meer van overtuigd kunnen zijn, dat ieder van deze tien duizend zich ook waarlijk gebonden voelt met het Verbond.

Het streven blijft gericht op het versterken

van de verbinding tussen centrale bestuursorganen en gemeenschappen. Om dit contact te bevorderen werd gedurende de afgelopen weken iedere gemeenschap door een lid van het Centraal Bureau bezocht. Daarnaast is er het contact, dat gelegd wordt door middel van de Top Kader Conferenties en de gewestelijke organen. Een voorbeeld daarvan is de behandeling van het rapport „Mens en Verbond”. Nadat dit rapport op de T.K.C. van 2 en 3 October te Nunspeet was toegelicht en besproken, vormde 't op de gewestelijke besturenconferenties op 14 en 30 October de hoofdschotel.

Behalve deze verbindingen, die men van verticale aard zou kunnen noemen, zijn er contacten van functionarissen, die in hetzelfde vlak werkzaam zijn. Deze horizontale contacten bestaan o.m. uit sprekersconferenties, bijeenkomsten van raadslieden voor de arbeiderskampen, van ziekenhuisbezoekers.

In dit verband moeten ook weer de gewestelijke organen worden genoemd, waar gemeenschapsbesturen elkaar kunnen ontmoeten, ervaringen en inzichten kunnen uitwisselen, kortom de onderlinge band der gemeenschappen kunnen versterken.

Heeft dit alles betrekking op de relatie tussen organen en functionarissen van een geheel andere aard en van een niet hoog genoeg te schatten betekenis is de band tussen leden en Verbond. Deze band zal voornamelijk moeten worden gelegd in en door de gemeenschap en hierboven is reeds aangeduid hoezeer deze binding in het centrum van de aandacht staat.

In het kader van dit artikel kan deze gemeenschapsvorming niet anders dan terloops worden genoemd. Wel mag hier gewezen worden op het streven om de leden ook zoveel mogelijk te betrekken in de Verbondszaken van meer landelijke aard.

In de eerste plaats is er de reglementaire zeggenschap der leden, die, via de gemeenschapsvergaderingen uitmondt in het jaarlijks congres. Bovendien is het regel geworden ook langs andere wegen de leden te doen bijdragen in de gedachtenwisseling over centrale problemen.

De behandeling van de ontwerp-beginselverklaring vormt daarvan een voorbeeld. Ieder lid kreeg gelegenheid zijn inzichten aan de landelijke commissie kenbaar te maken. Tal van gemeenschappen vormden voor dit doel reeds studiekringen en gespreksgroepen ter voorbereiding ook van de in Januari 1955 te houden gewestelijke studiedagen, waar ieder lid welkom is.

Zo toont het Verbond een voortdurend verkeer van gedachten en denkbeelden, waarbij geen verkeersmiddel is uitgesloten en van inrijverboden geen sprake is.

Zo ook worden de beste kansen geschapen voor een hechte verbondenheid zonder de onmisbare verscheidenheid te schaden.

W. COENDERS

Groeiende welstand

De berichten over het economisch leven in Nederland, die ons, gedurende de laatste maanden in het bijzonder, bereiken, ademen allen een geest van optimisme. De Nederlandse Bank bleek in staat steeds grotere vrijheid toe te staan in de besteding van buitenlandse deviezen; de troonrede stelde belangrijke belastingverlagingen in uit zicht en als laatste, doch stellig belangrijkste maatregel zal, met ingang van deze maand, het inkomen van vrijwel alle loon- en salaristrekken worden verhoogd met 6%. Dit laatste ditmaal niet als gevolg van prijsstijgingen, doch mogelijk gemaakt door een toenemende welvaart in ons land. Daarnaast is de werkloosheid teruggelopen tot uiterst minimale proporties.

Voorwaar, er is alle reden om verheugd te zijn over deze groeiende welstand van de Nederlandse bevolking. Wanneer we ons herinneren, hoe wij in 1945 uit de allerverschrikkelijkste ellende zijn gekomen, gehavend en beroofd van alles en dat wij nu weer van een zekere welvaart kunnen spreken, dan is er volop aanleiding tot vreugde. Het is bovendien voor ons arbeidende volk om trots te zijn op deze door hun inspanning bereikte resultaten.

Er bestaat geen twijfel, dat bij de besteding van dit meerdere inkomen vele zaken eindelijk in vervulling kunnen gaan, die reeds lang, mischien te lang, moesten worden uitgesteld. Gelooft U niet, dat tot één van die zaken ook de verhoging van Uw contributie van het Humanistisch Verbond behoort?

Het Verbond heeft zich altijd tevreden gesteld met een bescheiden beroep op Uw beurs; het heeft nadrukkelijk ruimte gelaten voor de mogelijkheid om Uw bijdrage naar draagkracht te bepalen. Nu die draagkracht stijgende is, is er alle reden om te verwachten, dat een ieder de kracht en de strijdbaarheid van het moderne humanisme in Nederland zal helpen vergroten door daaraan de zo nodige financiële versterking te geven.

Laat dus ook het Humanistisch Verbond in de welstandsstijging delen door Uw contributie te verhogen. Schrijft nog heden Uw beslissing aan het Centraal Bureau, Bleyenburgstraat 1, Utrecht of aan de penningmeester van Uw gemeenschap.

ZOMER 1954

Het opschrift boven dit artikel is niet ironisch bedoeld, hoewel het wel de indruk zou kunnen wekken. Overigens is het wel merkwaardig dat de heer Coenders vorig jaar in zijn overzicht van het Verbondswerk gedurende de zomermaanden reeds schreef hoe de achter ons liggende maanden „meer uit een hardnekkige traditie dan uit werkelijkheidsbesef nog steeds zomermaanden genoemd worden”.

Tradities kunnen inderdaad hardnekkig zijn, en ook deze traditie heeft bewezen van de goede soort te zijn. Het feit dat het grootste deel van de Nederlandse bevolking in deze maanden veroordeeld wordt tot een soms korte, soms lange vakantie heeft ons genoopt de verschillende kampen weer in deze zelfde maanden te organiseren. Wij schijnen overigens al aardig aan de situatie gewend te raken en er ons bij neer te leggen, of misschien is het wel onze veerkracht die er dan maar van zal maken wat er van te maken is, in ieder geval was ook dit jaar de stemming in onze kampen opperbest. Wie deze stemming als maatstaf zou nemen, zou niet gemakkelijk tot de conclusie komen dat deze zomer de slechtste vakantieperiode geweest is in een lange reeks van jaren.

Er was ditmaal bijzonder veel belangstelling voor de verschillende mogelijkheden, die het Verbond biedt om zijn vakantie door te brengen; verschillende van onze kampen waren reeds lang tevoren volgeboekt. In de eerste plaats waren er de drie familiecampen in „de Ark”, kampen die voor velen al een vaste plaats in het Verbondsleven innemen. Men komt er, om er met het hele gezin eens een week uit te zijn, en het is steeds weer een beleving hoe daar in enkele dagen uit zo'n heterogeen gezelschap van 70 à 80 mensen zich als het ware één grote familie vormt, waar men zich thuis voelt. In eigen huis zelfs, en het blijkt ook wel duidelijk hoe groot de betekenis van dit eigen huis ook voor dit werk is. Voor een groot deel is dit te danken aan de verzorging in „de Ark”, aan de kwaliteit en de hoeveelheid voedsel natuurlijk, maar ook aan de aandacht die er aan ieders speciale verlangens wordt gewijd. Dat hierbij het persoonlijke element, ook op het gebied van de materiële verzorging, ondanks de bijzonder drukke werkzaamheden in dit hoogtepunt van het seizoen, nooit ontbreekt, maakt het ons wel gemakkelijk zich thuis te voelen. Het is voor de leiding van deze kampen dan ook een bijzondere steun dat zij zo geheel op de staf van „de Ark” kunnen rekenen, en wie wel eens de vroegere kampen heeft meegemaakt, beseft van hoeveel belang dit is.

Ook dit jaar zijn er weer van allerlei belevenissen geweest in deze drie weken, zoals de verschillende lezingen en voor-

drachten, de excursie naar de Hoge Veluwe, waarbij het zo bijzonder moeilijk was om met droge voeten weer in de bus te komen, en de tocht naar de Zuiderzeewerken, waarvan na twee dagen, op de bonte avond al een film gedraaid kon worden. En dan natuurlijk de speurtocht naar de Leuvenumse beek en het Huls-horster zand.

De tweede week had men het voorrecht dat er uit de deelnemers een zangersgroep werd gevormd, terwijl er gedurende de derde week een lekespelgroep van zijn vorderingen op het gebied van maskerspel en wenteltraplopen bleek gaf.

Ook dit jaar mochten we ons weer gelukkig prijzen dat de familie Hillmann de leiding van de kinderen op zich heeft kunnen nemen. De manier waarop dit gebeurt doet de ouders zich reeds na een dag afvragen of zij hun kinderen wel weer goedschiks mee naar huis zullen krijgen, terwijl na een week uitsluitend de geruststellende gedachte dat er bij de Hillmannen voor zoveel kinderen vast geen plaats is, bij hen de hoop doet herleven dat hun gezin toch wel weer in zijn geheel naar huis zou kunnen gaan.

Naast deze familiecampen werden er dit jaar ook de, ook al weer traditionele, kinderkampen gehouden, deze keer te Beekbergen. Ook hiervoor was de toeloop bijzonder groot, enkele kinderen moesten zelfs worden afgewezen. Het zijn voor de leiding wel bijzonder zware weken geweest. Vooral de tweede week, met het bijzonder ongunstige weer stelde wel bijzonder hoge eisen, vooral toen bleek, dat de grond de overvloedige regenval niet behoorlijk kon verwerken en het terrein om de tenten in een modderpoel veranderde. Het is zeer te betreuren dat door deze uitzonderlijke omstandigheden de leiding het besluit moest nemen de kinderen, voor zover de ouders bereikbaar waren, een dag eerder naar huis te sturen. Anderzijds zijn wij dankbaar dat de leiding bleek gaf van zoveel verantwoordelijkheidsgevoel, dat zij een dergelijk besluit durfde te nemen. Het is voor de commissie buitenwerk in ieder geval zaak ernstig te overwegen of het niet de voorkeur verdient deze kampen volgende jaren in een gebouw te organiseren. Weliswaar is het dan niet meer het echte kamperen in tenten, maar er zal rekening mee moeten worden gehouden dat zelfs dergelijke weersomstandigheden zich kunnen herhalen.

Overigens hebben de kinderen van deze zorgen van de leiding weinig bespeurd, en ook toen zij voor een deel een dag eerder naar huis gingen, hoorden we van verschillende kanten de woorden dat ze volgend jaar weer wilden meedoen, en dan liefst veertien dagen achter elkaar. De kin-

deren hebben evengoed een bijzonder plezierige vakantie gehad, de moeilijkheden zijn goeddeels buiten hen om gegaan.

Voor al de tweede week speelde een groot deel van het kampeleven zich af binnen de tentmuren. Er zijn dan ook ettelijke vellen papier verknipt en gevouwen; ettelijke kleurpotloden zijn finaal opgebruikt; en daartussen door, als het maar even kon, gingen zij er op uit, bos en hei in, naar het openluchtmuseum en naar de Hoge Veluwe, en al de dingen die men tijdens een kamp doet.

Dan is er dit jaar ook weer een familie-tentenkamp gehouden, ook in Beekbergen. Een kleine groep, 28 deelnemers, die gezamenlijk kampeerde, waar men er op uit trok en gesprekken met elkaar op touw zette, luisterde naar een enkele inleiding, en tesamen de plannen voor de volgende dag besprak, zoals dat in een kamp toegaat.

Alles met elkaar zijn ook dit jaar de kampen weer geslaagd te noemen, niet alleen door het aantal deelnemers, maar vooral ook door de stemming die er heerste, een bewijs te meer, dat ook aan dit soort dingen in het Verbond behoefte is.

Dat deze kampen zo geslaagd zijn, is voor een zeer belangrijk deel te danken aan het werk en de aandacht die door de leiding aan voorbereiding en verwerkelijking van de plannen is gegeven. Het stemt tot grote voldoening dat het ieder jaar weer mogelijk blijkt een aantal mensen te vinden die bereid zijn dit werk met toewijding en geheel belangeloos te doen. Een woord van dank is hier zeker op zijn plaats. Wij hopen dat het ook volgende jaren weer mogelijk zal blijken deze leiders te vinden.

D. WINTER.

Humanistische jongeren gemeenschap

De H.J.G. mag zich in een voortdurend groeiende belangstelling verheugen. Velen vragen ons, wat is die H.J.G. eigenlijk en wat doen jullie. Om deze vragers een plezier te doen en omdat we het zelf prettig vinden, vindt er op 6 en 7 November a.s. een kennismakingsweekend plaats in de pas gerestaureerde Jeugherberg „Rhijnauwen” te Bunnik bij Utrecht. De beoordeling van het programma laten we aan jullie zelf over. Naar onze mening ziet het er goed uit. Hier volgt het:

Zaterdagavond spreekt Prof. Dr. G. Stuiveling over Humanisme en Jongeren.

Zondagochtend zal aan het lichamenlijk welzijn van de deelnemers aandacht worden besteed. Onder leiding van Henk van de Wateren wordt er gesport, gedanst, geluierd en zijn we op andere wijze actief.

Zondagmiddag houdt Willem van Iependaal een inleiding over het gevangeniswezen in Nederland.

De kosten bedragen f 2,50. Je kunt je opgeven bij Hetty van Bergem, K. van de Manderstraat 41, Haarlem, bij wie ook nadere inlichtingen zijn te verkrijgen. Tot ziens in Bunnik en we hopen dat het je goed zal bevalen.

RAPPORT

VAN EEN COMMISSIE TOT HERZIENING VAN DE BEGINSELVERKLARING, IN-
GESTELD DOOR HET HOOFDBESTUUR BIJ BESLUIT VAN 21-6-1952 en 2-5-1953

Naar aanleiding van de discussies over de Beginselverklaring op het congres 1952, besloot het hoofdbestuur in zijn vergadering van 21-6-1952 tot instelling van een veelzijdig samengestelde, kleine commissie, die zou hebben na te gaan of en zo ja, welke wijzigingen in de beginselverklaring zouden moeten worden aangebracht, opdat deze een principiële basis zou kunnen opleveren voor alle autonome humanisten. Het hoofdbestuur beval deze commissie aan zich door middel van enquête en interview allereerst te oriënteren omtrent de te dezen in en om het Verbond gehuldigde opvattingen en zich vervolgens te beraden en het hoofdbestuur te adviseren omtrent de te volgen procedure.

Aanvankelijk heeft het bureau van deze commissie een vijftiental personen verzocht hun mening kenbaar te maken, terwijl in „Mens en Wereld” een oproep van dezelfde strekking geplaatst werd. Tengevolge hiervan kreeg de commissie de beschikking over drie en twintig schriftelijke rapporten en een aantal mondelinge adviezen van enkelingen en gemeenschappen, die zorgvuldig werden ontleed en onderzocht. Inmiddels had het hoofdbestuur in zijn vergadering van 2-5-1953 de commissie nader als volgt samengesteld: Dr. J. P. van Praag, voorzitter, Prof. Dr. Libbe van der Wal, secretaris, en de leden H. Bongers, C. van Gorkom, A. de Jong, H. Redeker, Ir. P. Schut, Prof. Dr. G. Stuiveling en Mr. H. B. J. Waslander, terwijl de Heer R. Kellerman als waarnemer van de S.V.H.G. de besprekingen bijwoonde. Nadat de commissie in deze samenstelling zes maal bijeen was geweest, heeft zij op 6-11-1953 een voorlopig rapport opgesteld, dat onderwerp van bespreking is geweest in het hoofdbestuur, in de gemeenschappen en op het congres 1954.

Na deze voorlopige behandeling is de commissie opnieuw drie maal bijeen geweest, waarbij de leden C. van Gorkom en H. Redeker wegens drukke werkzaamheden helaas verstek moesten laten gaan. Opnieuw werden een zestal rapporten van gemeenschappen en enkelingen, alsmede het congresverslag nauwkeurig bestudeerd. Op grond daarvan werd het aanvankelijke onderwerp door de commissie nog nader gewijzigd. De wijzigingen hadden in het algemeen betrekking op een meer logische opbouw, een verduidelijking van de gedachten, een eenvoudiger uitdrukkingwijze, en een toevoeging waarin de betekenis van het humanisme voor de levenspraktijk uitdrukkelijk werd aangeduid. Tenslotte heeft de commissie in haar vergadering van 11-10-1954 het hierna volgende ontwerp vastgesteld, dat bij dezen aan het hoofdbestuur wordt aangeboden.

Procedure

De commissie adviseert het hoofdbestuur dit ontwerp zo spoedig mogelijk ter kennis van de leden te brengen. De commissie stelt zich voor, dat de gemeenschappen de maand November zullen gebruiken om het ontwerp bij voorkeur wellicht in kleine groepen, grondig te overwegen. Zij veronderstelt dat daardoor de voorwaarde geschapen wordt voor de bepaling van een standpunt der gemeenschap als geheel in de loop van December. Eventuele amendementen kunnen dan vóór Januari ingezonden en in Januari gepubliceerd worden. Dergelijke amen-

dementen kunnen in de loop van Februari worden overwogen, waarna vóór Maart eventuele sub-amendementen kunnen worden ingediend.

Het hoofdbestuur zal voorts hebben na te gaan op welke wijze eventuele amendementen op het congres aan de orde dienen te worden gesteld wellicht zal het aanbeveling verdienen daarvoor een prae-advies van de commissie, al of niet aangevuld met leden van het gewestelijk of plaatselijk kader, te vragen en voor het congres te publiceren.

Overwegingen

De commissie is van mening dat van een beginselverklaring niet verwacht mag worden dat zij een volledig beeld geeft van de overtuiging die er in wordt aangeduid. Men mag in het algemeen tevreden zijn, als men er in slaagt de grondslagen aan te geven waarop die overtuiging berust, of anders uitgedrukt, het raam waarbinnen die overtuiging zich beweegt. Aldus wordt ook bereikt, dat een beginselverklaring niet meer vastlegt dan nodig is om een basis van verstandhouding te scheppen voor allen, ongeacht hun filosofische, religieuze of politieke opvattingen, die met goed recht niet-godsdienstige humanisten genoemd kunnen worden.

Voorts dient men er, naar de mening van de commissie niet naar te streven van een beginselverklaring een soort getuigenis te maken, dat als zodanig oproept tot een humanistische levensvisie of tot aansluiting bij een organisatie. Een beginselverklaring is daartoe een ongeschikt stuk. Zij dient op grond van het voorgaande niet meer te bevatten dan datgene wat inderdaad kenmerkend is en alle ruimte te laten voor persoonlijke of actuele uitwerking. Bovendien is de commissie van oordeel, dat een beginselverklaring zo kort mogelijk en in eenvoudige zinnen dient te worden geformuleerd.

Tenslotte spreekt de commissie als haar oordeel uit, dat zij niet de indruk gekregen heeft, dat het nodig of wenselijk zou zijn de geestelijke grondslag van het Verbond principieel te veranderen. Waaraan wel behoefte bestaat, is een meer bevredigende formulering, eventueel een nadere nuancering, van datgene wat voor en na de geestelijke grondslag van het Verbond is geweest. Met andere woorden het gaat, niet om een ander humanisme, maar om een andere omschrijving, opdat diegenen die de bedoelingen van het Verbond zouden hebben misverstaan, daardoor de verheldering krijgen, waarop ze recht hebben.

Ontwerp

Art. 2. Beginsel

De humanistische levensovertuiging wordt gekenmerkt door het pogen om leven en wereld te verstaan met een beroep op menselijke vermogens en zonder uit te gaan van openbaring.

Bij alle schakering die binnen deze overtuiging mogelijk is, worden daarbij de volgende grondslagen erkend:

1. Het humanisme acht een waardenbesef dat niet naar willekeur kan worden gewijzigd, wezenlijk voor de mens.

2. Het humanisme eist de voortdurende bereidheid zich in denken en doen redelijk te verantwoorden.

3. Het humanisme eerbiedigt de mens als enkeling en als lid van de samenleving in zijn menselijke waardigheid.

4. Het humanisme is zich bewust dat de mens deel heeft aan natuurlijke, maatschappelijke en kosmische verbanden.

5. Het humanisme stelt vrijheid en gerechtigheid als eis voor het persoonlijk en maatschappelijk leven.

Het humanisme vraagt om beleving en verwezenlijking van zijn beginselen in de praktijk van het leven.

Art. 3. DOEL.

1. Het Humanistisch Verbond wil allen verenigen, die het bovenomschreven humanisme aanvaarden.
2. Het beoogt de verdieping, verbreiding en verdediging van de humanistische levensovertuiging.
3. Het streeft er naar een geestelijk centrum te vormen, in het bijzonder voor hen die buitenkerkelijk zijn.

Toelichting

Art. 2. Beginsel

Aanhef.

Levensovertuiging drukt beter dan „levens- en wereldbeschouwing” uit dat het hier niet gaat om inzicht alleen, maar om iets dat de mens grijpt en drijft.

Wordt gekenmerkt geeft te kennen dat hier niet „alles” over die levensovertuiging gezegd wil zijn, maar slechts datgene wat deze levensovertuigingen in zijn verschillende vormen typeert.

Openbaring. Bij nader inzien werd deze term zonder enige toevoeging duidelijk genoeg geacht.

Lid 1.

Waardenbesef roept wellicht minder dan „normgevoel” het misverstand op dat hier gedacht zou zijn aan een stelsel van (eeuwige) normen; het wordt beschouwd als een fundamenteel menselijk vermogen, dat in de feitelijke normen zijn uitdrukking vindt.

Lid 2.

Voortdurende bereidheid geeft te kennen dat niet gedacht wordt aan het eens voor altijd toepassen van „de toets der rede”, maar aan een steeds weer geldende eis tot rekenschap en bezinning.

Lid 3.

Eerbiediging drukt het beoogde beter uit dan „eerbied” omdat dit laatste woord ook een element van goedkeuring inhoudt.

In zijn menselijke waardigheid houdt in dat de mens ook als men hem bestrijdt of bestraft,

Zie verder vlg. bldz.

Vervolg Rapport Comm. Beg. Verkl.

in zijn menselijke waarde erkend en gerespecteerd dient te worden.

Lid 4.

Natuurlijke, maatschappelijke en kosmische verbanden. Deze uitdrukking wijst op het besef van geplaatst te zijn in de samenhang van geslacht en familie, groep en samenleving, wereld en kosmos; deze samenhang zal voor de één meer beperkte en rationele betekenis, voor de ander een meer omvattende en religieuze betekenis hebben.

Lid 5.

En drukt mede door het accent uit dat hier aan een onverbreekelijke samenhang gedacht moet worden.

Slotzin

Deze zin legt de nadruk op het feit, dat humanisme niet een overtuiging is die tot niets verplicht, maar evenzeer een richtsnoer voor de levenspraktijk.

Art. 3. DOEL.

Lid 2.

Dit lid houdt in beginsel alles in wat er aan humanistische activiteit in cultureel, pedagogisch en sociaal opzicht denkbaar is; het heeft dan ook geen zin daarvan een (onvolledige) opsomming te geven.

Lid 3.

Geestelijk centrum te zijn. Door deze formulering worden bepaalde niet bedoelde bijgedachten, die de term „geestelijk leiding geven” oproept, uitgesloten; tevens wordt aldus beter weergegeven dat de humanistische activiteit slechts gericht is op hen „die daarvan gediend zijn”.

Werkcentrum voor leketoneel en creatief spel

Op 21 October 1953 werd bij akte verleden door Notaris Mr. P. W. van der Ploeg opgericht het „Werkcentrum voor Leketoneel en Creatief Spel”. Als bestuursleden treden op de dames Mw H. W. Boersma—Smit en Mw Hella Haasse en de heren Ben Groeneveld, Ben Albach, Lou Hoefnagels, Jan Bresser, Guillaume van der Graft en Halbo C. Kool.

Door een groot aantal organisaties op cultureel- en onderwijsgebied was reeds van te voren instemming betuigd met de oprichting van het Werkcentrum. Ook het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft blijk gegeven belangstelling te hebben voor de ontwikkeling van het Lekespel door naast een subsidie voor het Amateurtoneel ook een kleine subsidie toe te kennen aan het Werkcentrum.

In ons land kennen we naast het beroepstoneel en het Amateurtoneel ook het Lekespel.

Het Amateurtoneel stelt zich allereerst ten doel een stuk te brengen dat aan zeke-

re artistieke eisen voldoet terwijl men zich uiteraard er op instelt voor publiek te moeten spelen. Ook de repertoirekeus is hierdoor vaak dezelfde als die van het beroepstoneel.

Bij het Leketoneel ligt dit geheel anders. De gemeenschapsgedachte, „het met elkaar iets doen” is hier het uitgangspunt. Getuigende spelen, religieus of levensbeschouwelijk gefundeerd of het spelen om de vreugde van het spelen zelf, beide vormen worden in ons land beoefend. Het Lekespel bevordert de zelfontplooiing, de bewustwording van en de vormgeving aan de eigen persoonlijkheid.

Het Werkcentrum wil de activiteiten van het leketoneel en het creatieve spel bevorderen, zowel nationaal als binnen de verschillende levensbeschouwelijke groeperingen. Hiertoe werden de volgende secties ontworpen:

1. Volksontwikkeling; speciaal aan het werk onder de militairen moet ook aandacht worden besteed.
2. Onderwijs; vooral de onderwijsvernieuwing zal gebruik kunnen maken van het lekespel en het creatieve spel.
3. Jeugdorganisaties.
4. Auteurs; het geven van opdrachten voor het schrijven van oorspronkelijke Nederlandse stukken is noodzakelijk.

In samenwerking met deze secties wil men komen tot scholing van regisseurs, tot het aanleggen van een documentatie van de bestaande spelen en het uitgeven van een periodiek.

Nadere inlichtingen over het Werkcentrum worden gaarne verstrekt door ondergetekende, vertegenwoordiger van het H.V. in het Werkcentrum.

CHR. J. MEIJER,
Diamanstraat 49 II, A'dam.

RECTIFICATIE NOTULEN

In de notulen van het 8e jaarlijkse congres, welke werden gepubliceerd in „In en Om”, Nr. 4, zijn enkele onjuistheden gesloten. De volgende correcties dienen te worden aangebracht:

Pag. 5. 1e kolom. Na 1. *Opening* dient te volgen: Om 16.10 uur vangt de algemeen voorzitter, dr. J. P. van Praag, zijn openingsrede aan met woorden van welkom tot de gasten, onder wie de burgemeester van Hilversum, de Heer J. J. G. Boot, de afgevaardigden en de belangstellenden. „Het Verbond staat in duidelijke strijdpositie enz.”

Pag. 5. 3e kolom.

In de woorden van Polet (*Soest*) dient kaderscholen te worden vervangen door kaderscholing.

Pag. 7. 1e kolom. Twaalfde regel van boven. Te lezen: Een ongelukkig gemeenschapsbesluit.

Pag. 7. 2e kolom. Vijfde regel van boven. Te lezen: Extra-steun impliceert geen bevoogding.

EMIGRATIE

De Algemene Emigratie Centrale (A.E.C.) in medio 1952 opgericht, heeft nu een 8-tal kantoren in Nederland geïnstalleerd. Deze kantoren dienen als technische centra en steunpunten voor de plaatselijke emigratie-commissies van de A.E.C. in hun ressort.

Zoals U bekend maakt onze organisatie deel uit van de A.E.C. welke emigratiecentrale wij mede hebben helpen oprichten.

Door de oprichting van deze 8 kantoren n.l. 3 districts- en 5 sub-districtskantoren, zal de zich bij de A.E.C. anmeldende candidaat-emigrant, behalve alle gewenste voorlichting, ook de zekerheid hebben, van het begin van zijn aanmelding, tot aan zijn vertrek, geheel door de A.E.C. te worden geholpen.

Deze hulp die een ieder verkrijgt, ontvangt hij steeds kosteloos, waarbij alle persoonlijke problemen — indien gewenst — doorgepraat kunnen worden in een vertrouwelijk gesprek onder 4 ogen.

Ook de vrouw of de verloofde verkrijgt de voorlichting die zij behoeft. En bij de voorlichting van de emigrerende man en vrouw behoort een zo goed mogelijke voorbereiding in cursusverband, waarbij naast een kennis van de taal, ook aandacht wordt besteed aan een voorlichting over land en volk van Uw toekomstig Vaderland.

Enkel zó voorbereid, zal emigratie een succes worden. En dit succes beoogt úw geluk!

Dit belangrijke onderdeel bij de emigratie verkrijgt in de voorlichting van de A.E.C. alle aandacht. Naast de voorlichting, die aspirant-emigranten van de plaatselijke A.E.C.-commissies in de avonduren op 75 plaatsen in Nederland kunnen verkrijgen, bestaat nu gelegenheid zich ook tot de districts- en sub-districtskantoren van de A.E.C. te wenden, waar U op iedere werkdag tussen 9 en 12 uur v.m. en van 2—5 uur n.m. (behalve Zaterdagmiddag) terecht kunt. Deze districts- en sub-districtskantoren van de A.E.C. zijn gevestigd te:

Groningen: Martinikerkhof 32.

Leeuwarden: Landbouwhuis, Willemskade 11.

Assen: Oostersingel 25.

Zwolle: Burg. van Roijensingel 22.

Arnhem: Velperweg 53.

Amsterdam: Plantage Badlaan 18.

's-Gravenhage: Javastraat 96.

Goes: Landbouwhuis, Grote Markt 28.

Wij raden al onze leden, die aan emigratie denken aan, zich door de A.E.C. te doen voorlichten.

bleven gebieden en voor de vluchtelingen verhoogde en bij de mededeling daarvan in de huidige zitting van de Algemene Vergadering der Verenigde Naties de hoop uitsprak, dat andere landen dit voorbeeld zullen volgen, zo toe te juichen. Maar helaas zal zelfs die uitgebreide hulp, als zij er komt, toch niet heel veel meer dan de druppel op de gloeiende plaat kunnen zijn, want de verdeelde wereld van het ogenblik is, gebukt als zij gaat onder geweldige bewapeningslasten, eenvoudig niet in staat, de enorme middelen te verschaffen, die tot een algehele verheffing der mensheid nodig zouden zijn.

Het is ook geen wonder, dat een wereld, die zich geconfronteerd weet met de mogelijkheid van een atoomoorlog, diep teleurgesteld is in de politieke organen van de Verenigde Naties, die over zulke hoge zaken als vrede, veiligheid, de rechten van de mens en vrijheid moeten waken, maar in werkelijkheid tot het spelen van een uiterst bescheiden rol zijn gedoemd. Die teleurstelling gaat weliswaar niet zover, dat men de volkerenorganisatie maar geheel zou willen afschaffen (algemeen wordt wel erkend, dat de V.N., ondanks alle bezwaren, die er tegen aangevoerd kunnen worden, eenvoudig niet meer weg te denken zijn uit het internationale politieke bedrijf), maar zij uit zich in onverschilligheid. Op het ogenblik is de Algemene Vergadering, het orgaan van de V.N., in zijn negende zitting bijeen, maar hoe weinig aandacht wordt er ook in de dagbladen aan besteed, ofschoon er toch talrijke, voor het behoud van de vrede niet onbelangrijke punten ter discussie staan: ontwapening, Korea, Tunis, Marokko, Palestina, Kasjmir, Cyprus, Nieuw-Guinea. Bij voorbaat weet men echter al dat het op zijn best in een of twee gevallen tot resoluties zal komen, die door de vereiste meerderheid der leden zullen worden aangenomen. Die zullen dan daarna door het land, waartegen zij zijn gericht, rustig ter zijde worden gelegd en niemand, die zich er verder meer druk over maakt. Het volgende jaar prijkt het punt dan wel weer op de agenda.

Gevaarlijk is de bestaande onverschilligheid ten aanzien van de verenigde Naties, vooral waar zij zich uitstrekt tot de niet-politieke organen. Wel niemand zal immers kunnen tegenspreken, dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de machteloosheid van de V.N. in politiek opzicht en de uitvoering van de taak, waarvoor de organisatie zich op het niet-politieke terrein ziet gesteld. Waar honger, armoede en achterlijkheid heersen kan de vrede niet wonen. Toch behoeft de moed, naar het voorbeeld van Tzentzenhuaro, waar met geringe middelen grote dingen werden bereikt, niet te worden opgegeven. En hij mag ook niet worden opgegeven.

L. VAN HEYNINGEN.

Bejaardencentrum in Hengelo

DAT het congres van onze zuster-organisatie „Humanitas” deze maand in Hengelo (O.) werd gehouden is niet louter toevallig: de plaatselijke afdeling wilde namelijk een beetje pronken met het bejaardencentrum, dat deze zomer is klaar gekomen. En terecht! Dit complex van 78 woningen voor ouden-vandagen is inderdaad iets om trots op te zijn.

De heer A. J. Wevers heeft tijdens het congres uitvoerig verteld, welke overwegingen hebben geleid tot het stichten van dit bejaardencentrum. Het aantal boven 65-jarigen wordt jaarlijks groter in ons land, de gemiddelde leeftijd der Nederlanders heeft de 70 jaar reeds overschreden. Verscheidene ouderen zijn op de pensioengerechtigde leeftijd lang niet „afgewerkt”, nog te vitaal om niets te doen. Daar komt bij, dat voor velen de financiële achteruitgang bij het ingaan van de pensioengerechtigde leeftijd soms bijzonder groot is, zodat de post „huur” zwaar gaat drukken op het huishoudbudget. Zorg voor goede, goedkope woningen acht „Humanitas” een belangrijk middel bij de maatschappelijke aanpassing aan de nieuwe omstandigheden, waaronder gepensioneerden moeten leven. Een kleinere, geriefelijke woning verlicht de taak van de ouder worden-

de vrouw. Van grote betekenis acht men in Hengelo ook, dat in dit complex van 78 woningen de goede gewoonte van „naoerhulp” (burenhulp), die vroeger in Twente diep geworteld was, hier weer kan opbloeien. Zij is van bijzondere betekenis in het leven van oudere mensen, omdat in het algemeen hun familiebanden losser zijn dan in jonge gezinnen, zodat zij meer elkaars steun nodig hebben.

Nog nergens hebben wij dergelijke uitstekende en goedkope woningen voor ouden-vandagen gezien. Elke woning heeft een huiskamer aan de zonzijde, een slaapkamer, douche, keuken en berggruimte; de bovenwoningen hebben nog een slaapkamer méér. Het

huizenblokken zijn omgeven door ruime plantsoenen, die de bewoners zelf onderhouden.

De keukentjes zouden ook voor menige jonge huisvrouw een ideaal zijn: ingericht door „Bruynzeel” en voorzien van elektrische kookplaten. Voor verscheidene bewoonsters waren deze wel wat vreemd; na enkele kooklessen willen ze al niet meer anders.

Hoe Humanitas-Hengelo aan 't geld voor 't bouwen van dit bejaardencentrum, f 658.400,— is gekomen bleek een verhaal zó ingewikkeld, dat wij het niet in zijn geheel hebben begrepen. Wel is duidelijk geworden, dat daarbij veel fantasie en voortvarendheid, verder een grote plaatselijke industrie, het gemeente-bestuur en een minister belangrijke rollen hebben gespeeld. Overigens: alles kennelijk volgens de geoorloofde regels van het spel, maar gepaard met tientallen conferenties en subconferenties.

Hoe dan ook: het bejaardencentrum in Hengelo staat er als een voorbeeld van woningbouw voor ouderlieden, dat overal in het land navolging verdient. Of het de bewoners bevalt? Eén hunner, een man van rond 70, drukte zich al heel kernachtig uit: „Ze moeten me hieruit slaan of dragen, vrijwillig ga ik nooit”. Commentaar overbodig.

De trots van
„Humanitas”

overgrote deel der huisjes is centraal verwarmd. De huur is f 5,80 per week! Er is een verzorgingscentrum, met daarin badgelegenheid, wasserij, recreatiezaal, knutselwerkplaats en logeerkamers voor „de kinderen”. Deze slaapgelegenheid heeft al dadelijk de naam „jeugdherberg” gekregen. De

Dr D. H. Prins: Gedachten over de menselijke vrijheid (2)

Generaliseren, d.w.z. een uitspraak, waarvan de geldigheid binnen zekere grenzen vaststaat, zonder meer ook buiten die grenzen van kracht verklaren, is een denkfout, die telkens weer gemaakt wordt en verantwoordelijk is voor menige zinledige botsing in de strijd der meningen. Nu na een periode van vele belangrijke nieuwe vondsten op het gebied der physica (natuurkunde) is het eenvoudig genoeg de juistheid van de hier gewraakte generalisatie (veralgemening) in twijfel te trekken. Maar ook toen hadden volgende vragen kunnen rijzen:

Is het verschil tussen de werkelijke natuurkundige processen en de ideale inderdaad verwaarloosbaar klein?

Is het verantwoord van processen van geheel andere aard, om er enkele te noemen, die ver van de natuurkundige afliggen: psychische (de ziel betreffende), maatschappelijke economische, aan te nemen, dat zij eveneens gedetermineerd zijn?

En ten slotte een vraag, die op móét komen, zodra men de deterministische vooropstelling ook laat gelden op het terrein van de levensbeschouwing, d.w.z., zodra het over de mens gaat, over het wezen, dat zin tracht te ontdekken in zijn leven, dat waarden beleeft en deze tracht te verwezenlijken, dat in zijn beste ogenblikken scheppende arbeid verricht: „Met welk recht kan men zich bij het beschouwen van de mens in deze aspecten van zijn leven beroepen op de noodzaak het gebonden zijn aan „onwrikbare wetmatigheden” voorop te stellen?”

De negentiende-eeuwse natuurkunde had alle reden om de vraag „Is het verschil tussen de werkelijke natuurkundige processen en de ideale inderdaad verwaarloosbaar klein?” bevestigend te beantwoorden. Alle controleerbare voorstellingen wezen in die richting. De physicus van nu weet, dat dit antwoord foutief is. Bij de studie van de processen, die zich in het inwendige van moleculen en atomen afspelen, is gebleken dat het bij deze onmogelijk is de toestand op een gegeven ogenblik exact (nauwkeurig) te bepalen. Onmogelijk, niet doordat de waarnemingsmethoden in nauwkeurigheid te kort schieten — men zou dan kunnen trachten die te verbeteren en intussen de daardoor gemaakte fout berekenen en wegcorrigeren — maar doordat elke waarneming zelf een storende factor is, die, wat haar storende invloed betreft, geen nader bepaling toelaat. Het werkelijke proces kan dus zelfs niet bij benadering met het ideale tot dekking gebracht worden. De grootheden, welke de toestand van een proces, dat zich in de

wereld van het zeer kleine afspeelt, zouden bepalen kunnen niet tegelijkertijd exact gemeten worden. Metingen, die dit zouden moeten bewerkstelligen, geven niet één begintoestand, maar slechts een verzameling van mogelijke toestanden, waarbij men dan nog wel aan de verschillende mogelijkheden een nauwkeurig te bepalen graad van waarschijnlijkheid toekennen kan.

Dit houdt in, dat men omtrent een toekomstige toestand niets met zekerheid kan voorspellen. Men komt niet verder dan een nieuwe opsomming van nu verder uit elkaar liggende mogelijkheden, met de bijbehorende graden van waarschijnlijkheid. Een nieuwe meting is nodig om op een later tijdstip een verscherpt overzicht van dus weer dicht bij elkaar gelegen mogelijkheden te verkrijgen en daar die metingen kunnen uitvallen, kan men zeggen, dat bij eenzelfde begintoestand verschillende eindtoestanden mogelijk zijn. Dit is de betekenis van de uitspraak: in de wereld kan het zeer kleine zijn en enkelvoudige processen niet gedetermineerd.

De vraag hoe het dan mogelijk is, dat in een onafzienbaar groot aantal natuurkundige proeven en observaties (waarnemingen) van dit niet volkomen bepaald zijn niets is te merken kan gemakkelijk beantwoord worden. De speling tussen de verschillende mogelijkheden is aan grenzen gebonden, welke juist in die gevallen zo dicht bij elkaar liggen, dat hun bestaan niet kan worden geconstateerd. Alleen bij experimenten met atomen, elektronen, enz. wordt die speling merkbaar.

Dus in de praktijk hebben wij hier eigenlijk niets mee te maken? In de praktijk van het natuurkundig onderzoek voorzover het zich niet uitstrekt tot de wereld van het zeer kleine, kan men inderdaad van het niet volkomen bepaald zijn der processen afzien. Echter bij het onderzoek naar de betekenis en de geldigheid van de deterministische vooropstelling hebben wij wel degelijk te maken met de beperking van de geldigheid der causaliteitswet (wet van oorzaak en gevolg) in de moderne physica.

Lezingen, die de VARA op Zondag uitzendt

31 Oct.: P. A. Pols over „Schuldig bevonden”;

7 Nov.: dr J. P. van Praag over „Woorden en daden”;

14 Nov.: Chr. Hennekes over „Kennen wij onszelf wel?”;

21 Nov.: dr J. C. Brandt Corstius over „Hoeveel kilometers nog?”

MAGGIE

ENKELE jaren geleden werden wij verrast door een eersteling van de jeugdige Britse cineast Alexander Mackendrick, die ver uitstak boven het gemiddelde niveau der filmklucht. Een allergeestigst scenario was op talentvolle wijze in de filmtaal overgebracht en bijna twintig weken moest „Whisky galore” worden geprolongeerd in de Amsterdamse „Uitkijk” en het Rotterdamse „Venster”.

De geschiedenis speelde zich af ergens op de Schotse Hybriden, waar de arme bevolking verkommerde doordat het oorlogskabinet in Londen de productie van whisky, het „levenselixir” der stoere vissers, drastisch had beperkt. Laat nu echter een schip, met dit vocht geladen, stranden op de onherbergzame kust van dit eiland! Een hele dag lang moet de bevolking lijdzzaam toezien, hoe de lading een prooi der golven dreigt te worden. Het is immers de dag des Heren en zes dagen mag men zondigen, de zevende evenwel is bestemd voor kerk- en lediggang. Nauwelijks echter heeft de laatste der twaalf klokkeslagen de Maandag ingeluid, of... enfin, ge begrijpt het wel. Met tintelende humor en in zorgvuldig afgemeten fragmenten heeft Mackendrick van dit gegeven een film gemaakt, waarvan onze kinderen evenzeer kunnen genieten, als onze ouders, een film voor het gehele gezin dus die hartverheffend is door zijn zuivere menselijkheid en eerlijkheid. Sindsdien heeft hij nog gemaakt „The man in the white suit” („De man in 't wit”) en „Mandy”, waarvan vooral de eerstgenoemde weer uitmuntte door dezelfde kwaliteiten als „Whisky galore”, al was de strekking ditmaal ernstiger en werd in deze film een maatschappelijk vraagstuk op indringende, maar volstrekt niet tendentieuze wijze aan de orde gesteld.

Zijn jongste werk, „Maggie” bewijst ons te meer over welke uitzonderlijke gaven deze cineast beschikt. In menig opzicht overtreft hij zelfs zijn vorige werk in deze film, die wederom op en om de Hybriden speelt en ons de Noordelijke eilanders weer op een andere wijze toont: als sluwe deugnieten die onverstoort ten koste van alles en iedereen hun eigen belang dienen. Een overjarige kustvaarder die al lang uit

de vaart genomen en gesloopt had moeten worden, haalt nog net de haven van Glasgow. Geld voor de allernodigste reparaties is er niet. Door een list weet de oude kapitein toch nog een vrachtje te bemachtigen en, voordat de Amerikaanse handelsagent het geval door heeft, is het wrakke scheepje alweer uitgevaren met een kostbare lading machines aan boord.

Als de Amerikaan echter merkt, hoe hij beetgenomen is, zet hij alles op alles om zijn goederen te achterhalen. Hij huurt taxi's en vliegtuigen, telefoneert, geeft handen vol geld uit, maar vist toch telkens achter het net. De uitgeslagen Schot is hem altijd nog één slag voor. Tenslotte belandt de Amerikaan zelf aan boord van het schip. En dan zien we hem geleidelijk aan in de ban geraken van zijn geduldige tegenspelers. Hij komt onder de bekoring van deze mannen en hun levensstijl die zo volkomen van de zijne en die zijner landgenoten verschilt. De weldadige rust aan boord van het moeizaam voortpruttelende scheepje, welks bemanning geen havenkroegje overslaat en waar de tijd schijnt stil te staan, opent hem de ogen voor een levenshouding lijnrecht verschillend van de zijne en juist daardoor van een geheimzinnige bekoring. Gelaten aanvaardt hij tenslotte de onvermijdelijke catastrofe. Het bootje loopt op een klip en kan alleen door het overboord werpen van de lading weer vlot raken.

DEZE eenvoudige geschiedenis wordt, met tedere zorg voor elk detail, door Mackendrick bewerkt tot een filmgedicht van het zuiverste gehalte. De eigenlijke hoofdpersoon is „Maggie”, de aftandse kustvaarder, die zich traag voortsleept van haven tot haven, door kanalen en sluizen, merende aan gammele steigers om het tenslotte zuchtend en steunend te begeven op een klip. De kleine bemanning, bestaande uit kapitein, bootsknecht, machinist en duvelstoelager, blijft de gehele film door zo volkomen zichzelf, zo door en door echt, dat ze in onze herinnering hecht verbonden blijft met de „Maggie”.

Bijzonder gelukkig is Mackendrick geweest in de keuze van zijn spelers. Wie zou denken, dat de rol van MacTaggart, de oude zeeschuimer met zijn stoppelbaard, vertolkt wordt door een gepensioneerde dorpsonderwijzer! En wat hij heeft weten te maken van de kleine Tommy Kearins, de scheepsjongen, is een meesterstukje van regie. De enige beroepsacteur is Paul Douglas die de rol vervult van Calvin B.

IK denk er ZO over

Over vorm en inhoud

*Hum. inzegening om 1.15 uur in restaurant Tramstation te Amersfoort.
(Adv. „M & W.”)*

Wezenlijk aan de mens is, dat hij zich manifesteert. Hij paalt zijn omgeving af en vormt haar om tot een deel van zichzelf; in gemeenschap creëert hij een cultuur. Hij kan niet zonder uiterlijkheden: zonder deze zou zijn wereld hem niet eigen zijn; en wie in ruimste zin geen deel heeft aan de cultuur heeft geen deel aan de gemeenschap zelf. Gewoonten, gebruiken, evenzeer zijn het slechts objectief beschouwd uiterlijkheden; in wezen zijn zij een aspect van de mens zelf. Wij verwerkelijken ons in de buitenwereld.

Het christendom schiep zich eigen gebruiken, want het is een — voor de gelovige ten dele — menselijke aangelegenheid. In kerkdienst, avondmaal en bijbellesing, in mis, lof en communie manifesteert de christen zijn geloof niet alleen, maar wordt zijn geloof tot een tastbare werkelijkheid. De uitingen van zijn geloof zijn niet anders dan een aspect van zijn geloof zelf. En in ogenblikken van wankelmoedigheid vindt hij in de realiteit van de geloofsuitingen de realiteit van zijn geloof terug.

Wat kan het humanisme hier tegenover stellen? Het is duidelijk, dat het niets gelijkwaardigs bieden kan, omdat het humanisme de zekerheden afwijst die zich in de uitingen van het christendom manifesteren. Een houvast, zoals de gelovige dat vindt in zijn dogma's, kan het humanisme niet bieden zonder zichzelf te verloochenen. Het kent geen genademiddelen, want het erkent geen bron van genade; het kent geen gemeenschappelijke belijdenis, want het aanvaardt geen gemeenschappelijke zekerheid. Derhalve zal zich daar, waar het humanisme zich manifesteert, het dogmaloze uitspreken dat tot het wezenlijke ervan behoort. Tenzij de manifestatie niet correspondeert met de inhoud van het humanisme dat erin tot uiting heet te komen, en in zoverre dus niet humanistisch meer is. Dan moet een element van onwaarachtigheid aanvullen wat het humanisme zelf blijkt voor de betrokkenen aan zekerheid tekort komt.

Het nog jonge H.V. kan zich onmogelijk reeds hebben gestabiliseerd, en heeft in zijn manifestaties dan ook nog geen eigen vorm gevonden. Op zichzelf is dit geen reden tot ongerustheid. De christelijke gebruiken zijn

ook niet in een decennium (tiental jaren) ontstaan. Er hebben andere humanistische culturen bestaan, en in de moderne kunst en wetenschap steekt meer humanisme dan de bestrijders van het H.V. lief is. Er zou dus alle reden zijn, de ontwikkeling rustig af te wachten, ware het niet dat het humanisme zich voor de noodzaak gesteld zag, zich gelijkwaardig te betonen aan het christendom. Wil het zich kunnen handhaven, dan zal het humanisme meer moeten zijn dan een onderwerp van abstracte bespiegeling. Er is binnen het H.V. dan ook een begrijpelijk ongeduld te bespeuren om tot een eigen vorm te komen; begrijpelijk, maar ook gevaarlijk.

Want het ligt maar al te zeer voor de hand, zich de moeilijkheden eenvoudig te ontveinen, en de christelijke gebruiken, min of meer gemodificeerd (veranderd), over te nemen. Daarbij verliest men uit het oog, dat deze gebruiken geen schalen zijn, die men naar willekeur met een al dan niet godsdienstige inhoud vullen kan. De stelling van Kloos, dat vorm en inhoud één zijn, is niet alleen van kracht inzake poëzie.

Een voorbeeld van een dergelijke gang van zaken biedt een jong echtpaar, dat zijn huwelijk „humanistisch” laat „inzegenen.” Dat men aan zoiets als een humanistische bekrachtiging van zijn huwelijk behoefte voelt; dat er blijkbaar humanisten gevonden kunnen worden, die zich tot zo'n bekrachtiging in staat achten — op grond van wat? —; en dat men aan de plechtigheid de naam inzegening verbindt, dat zijn dingen die mij onbehaaglijk stemmen. Hier heeft men zijn toevlucht gezocht bij een vorm, die wel zeer weinig humanisme als inhoud heeft. Eén stap verder, en er worden humanistische kerkdiensten georganiseerd.

Het is vervelend, roet in een bruiloftsmaal te werpen. Maar het gaat om een belangrijke zaak: het gaat er namelijk om, of het humanisme zich in een eigen vorm zal weten te handhaven, dan wel aan halfslachtigheid te gronde zal gaan. Want nogmaals, het probleem van de vormgeving komt mij voor, van beslissende betekenis te zijn. Had het opkomende christendom zich niet tegen de heidense gebruiken te weer gesteld, dan zou het zijn opkomst niet hebben overleefd. Wij hebben onvoorwaardelijk te kiezen of wij buitenkerkelijk zullen zijn of niet; de tussenwegen lopen dood.

Ik wens het echtpaar in kwestie oprecht alle goeds. Maar wat de zegen betreft: laten wij onszelf blijven.

P. J. STOLK

Marshall, de Amerikaanse koopman, wiens naam de suggestie oproept aan de dollarinjecties die het bloedarme Europa uit de Nieuwe Wereld moest ontvangen om weer op dreef te komen. Ergens op de achtergrond van deze film is trouwens de spanning tussen de Oude en de Nieuwe wereld, die in Engeland misschien nog sterker gevoeld wordt dan op het vasteland. De cineast heeft overigens de verleiding weerstaan om de tegenstelling te overdrijven, hetgeen hem alweer tot lof kan worden aangerekend.

E. LOPES CARDOZO

MENS EN WERELD

Verschijnt om de veertien dagen

Hoofdredacteur: dr H. Bonger. Redactie-secretaris: J. van Straten, Goethelaan 73, Utrecht. Telefoon: 21563. Administratie: Bleyenburgerstraat 1, Utrecht. Telefoon: 10163. Postgiro: 304.960. t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht. Advertentietarieven op aanvraag. Kleine advertenties: f 1,— p. regel. Abonnementsprijs: voor leden van het Humanistisch Verbond f 3,— p. jaar, voor niet-leden f 5,—. Buitenland f 6,—. Losse nummers: f 0.20.

Een uitnemend instituut

Misschien kan het voor een aantal lezers van M. en W. nl. voor hen die de R.V.U. (de Radio Volksuniversiteit) nog niet kennen, nuttig zijn hier eens de loftrumpet te steken over dit uitnemende instituut, waaraan zeker meer bekendheid gegeven dient te worden. De R.V.U. zendt op Dinsdag van 18.30—19 uur en op Woensdag van 11—11.30 uur wetenschappelijke en culturele lezingen uit op een voor leken vatbare manier. Steeds zijn sprekers en onderwerpen van bijzonder belang. Zo sprak in September prof. dr E. J. Slijper over „De toekomst van de mens”, prof. dr C. A. van Peursen over „Philosophie” en mej. C. A. Eyke over „Christopher Fry en zijn werken”. Dus een zeer gevarieerd programma.

Het aantrekkelijke van de avondlezingen is, dat zij ongeveer op etenstijd vallen. Mij is bekend, dat in vele gezinnen met leden van boven de 16 jaar het geestelijk voedsel van de R.V.U. gelijktijdig met en even gretig als de normale maaltijd genuttigd wordt. Bovendien kan men zich voor f 4,50 per jaar op „De Syllabus”, het weekbericht van de R.V.U. (postgiro 66888 te Bussum) abonneren, waarin men niet alleen de verslagen van alle lezingen veelal met illustraties aantreft, maar bovendien een vragenrubriek, waarin de lezers hun vragen over alle mogelijke onderwerpen op boven alle lof verheven wijze beantwoord vinden.

Dat de sprekers niet allen humanist zijn, kan vanzelfsprekend voor ons geen zwaar opleveren.

J. B. M.

Modern denkend Humaniste, wed., niet religieus, veelz. belangstelling, zoekt innerlijk beschaafd, ontwikkeld

PARTNER

Goede positie, ± 50 jaar.
Brieven bureau blad Oct. 9.

Vrouw, gesch., eiseres, 38 j., met z. van 9 en d. van 7 j., donker type, Humaniste, niet in gelegenh. op andere wijze kennis te maken, zoekt langs deze weg een

HUWELIJKSPARTNER

Br. onder nr. Oct. 14 bur. v. d. blad.

GEZOCHT

d. rustige jonge vrouw, b.b.h.h., in A'dam of onmiddellijke omg. gedeelte van huis of enkele kamers met stook- en kookgel., liefst ongem. of gestoff.
Br. onder nr. Oct. 13 bur. v. d. blad.

BOEKENIMPORTDIENST EUROPA

Koninginneweg 177. Amsterdam
Postgiro: 589467

CREMATIE

Het lidmaatschap der Vereniging voor Facultatieve Lijkverbranding geeft recht op toepassing van lage crematie-tarieven. Gezinscontributie f 3.— per jaar. De Vereniging bemiddelt voor gezinsverzekering op speciale voorwaarden.

**Alle gewenste inlichtingen: Hoofdkantoor
Riouwstr. 186, Tel. 554797, 'S-GRAVENHAGE.**

*Wat leeft er onder
de jongeren?*

DE LIBERTIJN

maandblad voor jongeren
uitgave: humanistische
jongeren gemeenschap

abonn.: f 1.50 per jaar

Redactie-secretariaat: Willaertstr.
12 III, Amsterdam Zuid I.

Betalingen: Giro 13500 t.n.v. Gem.
Girokantoor Amsterdam t.g.v. rek.
L 2888 De Libertijn.

VREDESACTIE

Radicaal Pacifistisch Maandblad

onder redactie van Dr W. J. Jong en H. Kuysten. Administratieadres: Chr. Bennekerslaan 22 D, Rotterdam (O.). Abonnementenprijs f 3,— per jaar.

In hum. doktersgez., op dorp in prov. Utr.

HUISHOUDSTER

gez., in- of extern.
Brieven no. Oct. 10 bureau van dit blad.

Sportieve dame, 36 jaar, zoekt

KENNISMAKING

met beschaafd, ontwikkeld heer van ongeveer gelijke leeftijd.
Br. onder nr. Oct. 12 bur. v. d. blad.

Besch. gesch. vr., alg. int., begin 40, m. d. 8 jaar, zoekt

LEVENSAMERAAD

Br. o. nr. Oct. 11 bur. v. d. blad.

Dame, m.l. zag zich gaarne gepl. in de **HUISHOUDING**, liefst bij heer alleen.
Brieven onder nr. Oct. 16 aan H. v. d. Weerd, Rijswijkseplein 4, Den Haag.

HUMANISTISCHE WEEKKALENDER

1955

Het schild van deze kalender is een prachtige reproductie van de ets „DE MAAIER” van Jacobus van Looy.

De teksten werden gekozen door
H. G. Cannegieter en prof. dr.
Garnt Stuiveling.

Een prachtig en smaakvol geschenk en een vreugde om zelf te bezitten.

Prijs f 1.75

Bestellingen bij de gemeenschappen of bij het Centraal Bureau Humanistisch Verbond, Bleyenburgerstraat 1, Utrecht, Postgiro 304960.

De kerkelijken zorgen voor hun wezen door het instandhouden van weeshuizen etc.

Buiten-kerkelijken zorgen voor hun wezen door zich aan te sluiten bij de

WEEZENKAS

Vereniging op de grondslag van het beginsel
„Opvoeding zonder geloofsdogma”

Inlichtingen omtrent het lidmaatschap bij de Secretaris W. DE HAAS,
Adm. de Ruyterweg 234, Amsterdam-W.

Gevr. te Bennekom door bej. Dame, gezond, met comf. huis een eenv. rustige

HUISHOUDSTER

Leeft. bij voork. t. 30 en 50 j. Enige h.v.r.w. aanw.
Br. onder nr. Oct. 15 bur. v. d. blad.